

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу
Мозгового Євгена Валерійовича
на тему «Теоретико-методичні основи стимулюючого тарифного
регулювання теплоенергетичних підприємств»,
представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних
наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за
видами економічної діяльності)

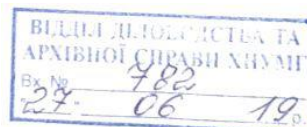
Актуальність теми дисертаційної роботи, її зв'язок з науковими програмами, планами та темами

Проблема обслуговування споживачів якісними комунальними послугами і здатність комунальних підприємств задовольняти потреби споживачів відповідно до українського законодавства є актуальною та потребує у своєму вирішенні науково обґрунтованих організаційних заходів та механізмів. Невирішеною є проблема впровадження на підприємствах теплоенергетики сучасного підходу до формування тарифу, бо діюча методика його розрахунку не має стимулюючого тарифного регулювання. З цих позицій тема дисертаційної роботи Мозгового Є.В., безперечно актуальна, а методика формування тарифу що вище собівартості та включає в себе додаткову «надбавку» у вигляді доходу на інвестований капітал практично готова до реалізації на підприємствах теплоенергетики.

У теоретичному контексті актуальність роботи визначається у частині пошуку особливості поняття «організаційно-економічна стійкість теплоенергетичних підприємств», що, на відміну від існуючих, базується на впровадженні стимулюючого тарифного регулювання, дає підстави для розгляду комплексної системи характеристик стану підприємства з урахуванням ресурсної, виробничо-технологічної, соціальної, ринкової та фінансової складових, визначених з використанням інструментів оцінювання інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, а у практичному - методичних основ розрахунку і застосування тарифів теплоенергетики з використанням методу стимулюючих тарифів (Regulatory Asset Base, RAB).

Теоретичні дослідження і практичні розробки автора виконані відповідно до наукової тематики досліджень кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова.

Враховуючи вищесказане, дисертаційна робота Мозгового Євгена Валерійовича на тему «Теоретико-методичні основи стимулюючого тарифного регулювання теплоенергетичних підприємств» є актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та новизна

За результатами вивчення матеріалів дисертації, ознайомлення із її авторефератом та публікаціями дисертанта у фахових наукових виданнях можна зробити такі висновки.

Теоретичні дослідження і практичні розробки щодо стимулюючого тарифного регулювання для підприємств теплопостачання, які відображені в дисертації, виконані відповідно до наукової тематики досліджень кафедри економіки підприємств, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова за темою «Підприємництво як стратегічний фактор розвитку бізнес-середовища регіону» (номер державної реєстрації № 0116U005497) – етап 1 «Бізнес та державне регулювання як складові стратегії розвитку регіону» (2016 р.); етап 2 «Регіональні особливості розвитку підприємництва: теорія, практика, закордонний досвід» (2017 р.), етап 3 «Трансформація регіонального інноваційного підприємництва як стратегічний фактор економічного зростання» (2018 р.) – автором визначені особливості діяльності теплоенергетичних підприємств та можливості щодо впровадження стимулюючого тарифного регулювання з метою покращення їх фінансового стану та модернізації, а також у господарській темі: «Проведення комплексного аналізу впливу заходів з ресурсозбереження на результати діяльності комунального підприємства «Харківводоканал» (договір підяду за № 23/9-НР/16, 01.09.2016 р.) - автором визначено перспективні оцінки рівня дебіторської та кредиторської заборгованостей за продукцію, товари, роботи, послуги, що дозволило попередити можливий кризовий стан підприємства.

Також дослідження пов'язане зі Стратегією сталого розвитку Україна – 2020, схваленою Указом Президента України від 12.01.2015 № 5, Стратегією сталого розвитку Харківської області до 2020 року та виконання Постанови Кабінету Міністрів України № 386 від 06.08.2014 р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 р.».

Теоретичною і методичною основою дисертаційної роботи стали фундаментальні наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних фахівців з проблем розвитку та впровадження стимулюючого тарифного регулювання на підприємствах житлово-комунального господарства України.

Для вирішення поставлених завдань у дисертаційній роботі використана система загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, зокрема: методи теоретичного узагальнення, системного аналізу, наукової класифікації – для дослідження теоретико-методичних засад застосування стимулюючого тарифного регулювання; методи порівняльного аналізу, фінансово-економічного та статистичного аналізу – для дослідження стану та розвитку теплоенергетичних підприємств; графічно-аналітичний метод – для наочної ілюстрації за допомогою рисунків і таблиць стану, проблем та шляхів удосконалення тарифної системи України; економетричне моделювання – для

прогнозування дебіторської та кредиторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги теплоенергетичних підприємств; сценарний підхід – для формування пропозицій щодо розробки та впровадження стимулюючого тарифного регулювання.

Отримані результати дослідження та науково-практичні рекомендації знайшли впровадження і використання, що засвідчено актами про впровадження: результати впровадження методичних рекомендацій з моніторингу та аналізу стану ресурсів і ресурсозбереження підтверджені відповідними довідками: КП «Харківводоканал» – автором запропоновано модель впровадження стимулюючого тарифного регулювання (акт впровадження № 270 від 02.03.2018 р.); Північно-східний науковий центр НАН і МОН України – автором обґрунтовано пропозиції щодо розробки і впровадження стимулюючого тарифного регулювання для підприємств теплопостачання (акт впровадження № 129 від 01.11.2018 р.); КП «Харківські теплові мережі» – автором визначено та прогнозовано ризики від накопичення дебіторської та кредиторської заборгованостей (акт впровадження №426 від 15.05.2018 р.); Департамент бюджету і фінансів Харківської міської ради – автором обґрунтовано підхід до застосування стимулюючого тарифного регулювання теплоенергетичних підприємств методом RAB (акт впровадження № 169 від 21.02.2018 р.).

Основні наукові результати дослідження апробовано на 7 міжнародних і всеукраїнських конференціях.

У ході дослідження здобувачем отримані наукові результати різного ступеня новизни, а саме:

удосконалено методичний підхід до формування тарифу теплоенергетичних підприємств шляхом застосування трендових та адаптивних моделей прогнозування одновимірних часових рядів, в якому, на відміну від існуючих, передбачено використання стимулюючого інструментарію формування тарифів за методом RAB з виконанням розрахунків поточних і прогнозних значень дебіторської та кредиторської заборгованостей за продукцію, товари, роботи, послуги, що дозволяє покращити фінансовий стан підприємств та попередити кризовий стан;

удосконалено аналітичне забезпечення енергоефективно орієнтованого управління фінансово-економічною стійкістю теплоенергетичних підприємств шляхом удосконалення тарифної системи, яке, на відміну від існуючих, базується на методах порівняння показників дебіторської та кредиторської заборгованостей за продукцію, товари, роботи, послуги і фінансової стійкості та дозволяє визначити рівень невідповідності процесів фінансового регулювання реальному стану підприємства і створює умови для переходу від витратних до стимулюючих методів регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суттєво підвищує їх інвестиційну привабливість;

удосконалено організаційно-нормативне забезпечення впровадження стимулюючого тарифного регулювання шляхом удосконалення нормативно-правової бази щодо узгодження переходу на регулювання методом

доходності інвестованого капіталу, яке, на відміну від існуючих, дозволить запровадити механізм стимулюючого регулювання як одного з пріоритетних напрямків державного регулювання галузі теплоенергетики;

набули подальшого розвитку змістовні особливості поняття «організаційно-економічна стійкість теплоенергетичних підприємств», що, на відміну від існуючих, базується на впровадженні стимулюючого тарифного регулювання, дає підстави для розгляду комплексної системи характеристик стану підприємства з урахуванням ресурсної, виробничо-технологічної, соціальної, ринкової та фінансової складових, визначених з використанням інструментів оцінювання інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень;

набули подальшого розвитку пропозиції щодо розробки рекомендацій для впровадження стимулюючого тарифного регулювання методом RAB в діяльність теплоенергетичних підприємств, що спрямовані на підвищення організаційно-економічної стійкості підприємств і якості управління, які дозволяють попередити кризовий стан теплоенергетичних підприємств.

Сукупність розглянутих обставин, проведений аналіз положень, висновків та рекомендацій дисертаційної роботи дозволяє стверджувати, що вони є достовірними та обґрунтованими. Отже, результати дисертації Мозгового Євгена Валерійовича є достатнім чином апробованими, обґрунтованими і достовірними.

Теоретичне та практичне значення виконаної дисертаційної роботи

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у визначенні змістовних особливостей поняття «організаційно-економічна стійкість теплоенергетичних підприємств», що, на відміну від існуючих, базується на впровадженні стимулюючого тарифного регулювання, дає підстави для розгляду комплексної системи характеристик стану підприємства з урахуванням ресурсної, виробничо-технологічної, соціальної, ринкової та фінансової складових, визначених з використанням інструментів оцінювання інформаційного забезпечення для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Наукові положення висвітлені в роботі є достатньо обґрунтованими та достовірними, змістовними і несуперечливими.

Запропоновані рекомендації щодо впровадження стимулюючого тарифного регулювання методом RAB в діяльність теплоенергетичних підприємств спрямовані на підвищення організаційно-економічної стійкості підприємств і якості управління та дозволяють попередити кризовий стан теплоенергетичних підприємств.

Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях і в авторефераті

Основні положення дисертації опубліковано в 13 наукових праць 5 наукових статей загальним обсягом 2,21 друк. арк. (особисто автору належить - 0,83 друк. арк.), з них 4 - у вітчизняних наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 - у зарубіжному виданні. Загальний обсяг становить 2,98 друк. арк., особисто автору належить – 1,28 друк. арк.

Викладення матеріалу дисертації є послідовним, науково обґрунтованим, спостерігається логічний зв'язок проблем, що досліджуються.

Результати дисертаційної роботи отримали широку апробацію - вони доповідалися і обговорювались на 7 міжнародних науково-практичних конференціях. В публікаціях достатньою мірою розкрито основні положення дисертації, висвітлено суть наукової новизни отриманих результатів. Публікації відповідають встановленим вимогам, в них визначено наукові задачі, методи їх вирішення й описано отримані наукові результати. Автореферат написаний у науковому стилі, літературною мовою, згідно з поставленими вимогами і повною мірою відображає зміст і структуру дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Зважаючи на численні позитивні результати виконаного дослідження та підкреслюючи науково-практичну значимість висновків і пропозицій дисертанта, вважаємо за потрібне звернути увагу на окремі недоліки та положення, які є предметом дискусії:

1. Викликає сумніви вибір автором назв підрозділів першого розділу дослідження та потребують уточнення його складові. Заявлені «Теоретико-методичні засади впровадження стимулюючого тарифного регулювання на підприємствах галузі теплоенергетики», на нашу думку розкриті неповною мірою. В формулюваннях назви підрозділів відсутня теоретико-методична складова дослідження.

Незрозуміло, чому методика застосування Regulatory Asset Base, яка відображає наукову новизну дисертаційної роботи, розглянута як один з інструментів регулювання тарифоутворення (п.1.3). Недостатньо повно розкрита сутність державної регуляторної політики, яка стосується підприємств теплоенергетики.

Окрім того, авторська теза «держава визначає політику утворення тарифів комунальних підприємств» - не відповідає реаліям часу, коли в умовах місцевого самоврядування в Україні активно формуються механізми державно-приватного партнерства.

2. Слід звернути увагу автора на наведені два переліки принципів: 1- принцип державного регулювання цін і тарифів (с. 24-25) , 2 – принцип державної політики у сфері ЖКГ (с. 26-27). Разом – це 15 «принципів», вони є цікавими з наукової точки зору. Тому бажано розкрити їх загальні

характеристики як системи вихідних положень, та можливо, виділити особливості новосформованих принципів.

3. Цікавими є надані автором в п.3.3 основні переваги запропонованого ним методу RAB перед діючою методикою тарифоутворення для підприємств теплоенергетики, що є позитивним. Потребує пояснення: визначення величини інвестиційної бази та економічного прогнозу, згідно цієї методики при можливій відсутності фактичних показники параметрів розрахунку тарифів (с. 171); чому в таблиці 3.12 прогноз зроблено до 2035 року. Було б доцільно зробити такі пояснення.

4. Автор наголошує на необхідності використання бенчмаркінгу як одного з методів порівняльного аналізу в роботі підприємств теплоенергетики. Незрозуміло, яким чином за допомогою методу, що проводиться на основі еталонних показників, забезпечується прозорість роботи теплоенергетичних підприємств (с. 50) і як він впливає на метод доходності інвестованого капіталу (метод RAB). Така позиція потребує додаткового роз'яснення та обґрунтування.

5. Позитивним є пропозиції автора по використанню закордонних термінів, наприклад multi utility, building block, але в дисертації автором некоректно надано їх переклад; також по тексту використано змістовні невідповідності в термінології, зокрема «багаторічне планування» (с. 50); «багатобічні послуги» (с. 53). Було б доречно правильне використання термінів.

6. В висновках по розділах доцільно було б чітко виділити елементи новизни, щоб проявилась, закріпилась наукова результативність дослідження.

7. Слід звернути увагу автора на сумнівне твердження, з якого починаються висновки до 3-го розділу, а також його продовження, де зроблено прогноз про розвиток досліджуваного процесу. Частина наведених висновків є економічно недостатньо обґрунтованими (с.174-176).

8. Деякі тексти змістовними частинами викладені дійсно по суті, але логічного зв'язку між цими частинами бракує, що найбільш характерно при викладенні матеріалу в 1 розділі.

Проте наведені зауваження не зменшують загальної позитивної оцінки роботи та отриманих теоретичних і науково-практичних її результатів, а лише підкреслюють, що автор вирішує актуальне завдання.

Загальний висновок

За результатами аналізу дисертаційної роботи та на підставі змісту відгуку вважаю, що дисертація на тему «Теоретико-методичні основи стимулюючого тарифного регулювання теплоенергетичних підприємств» є

завершеною працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретну наукову задачу розробки теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо розробки та впровадження стимулюючого тарифного регулювання для підприємств теплопостачання.

За науковою новизною, теоретичною цінністю й практичною значущістю отриманих результатів робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013р. № 567 (із змінами), що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, а її автор, Мозговий Євген Валерійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
Української інженерно-педагогічної академії
Міністерства освіти і науки України

О.А. Карлова

<i>Муреще О.А. Муреще</i>	Завідувач
Інспектор ВК УІПА	
<i>21.06.2016</i>	дата